

Un nom oblidat i paradigmàtic: el doctor Francesc Mirabent

Ens planyem sovint, i amb raó, de les nostres mancances en el terreny de la filosofia (l'altre extrem, el del cofoisme, es permet parlar de filosofia catalana). La pobresa –o la mesquinesa– és tanta que arribem a oblidar o menystenir una de les personalitats que més han fet per omplir aquest buit: em refereixo al doctor Francesc Mirabent.

El seu cas és paradigmàtic en més d'un aspecte. Puc parlar del doctor Mirabent objectivament, a causa de la seva obra, i subjectivament, perquè era un dels grans amics del meu pare i el conec des de la infantesa, sense que això m'hagi d'entelar o enterbolir el judici sobre allò.

Inicis narratius

Francesc Mirabent es cregué, de jove, novel·lista i publicà, en castellà un parell o tres de novel·les: *Mi ventana florida*, *Amor catedrático...*, que potser encara tinc. Abandonà del tot aquesta vel·leïtat (ho considerava un pecat de joventut) i s'entregà de ple a la filosofia, la seva veritable vocació.

Deixeble de Jaume Serra Húnter, la seva formació era força completa. També tenia la carrera de farmacèutic, no era aliè al món de la ciència.

El gener de 1927 publicà la seva tesi doctoral, en castellà encara, *La estética inglesa del siglo XVIII*, i el gener de 1936 la seva obra cabdal, publicada per l'Institut d'Estudis Catalans: *De la belleza*.

Tesis noucentistes

El tractat *De la belleza* és, al meu entendre, una de les culminacions del pensament noucentista, sense que l'autor proclamés o es reclamés seguidor d'aquesta correntia. Ho és, sobretot, perquè la nostra Reinaxença ha estat plàstica tant com literària i musical, i el llibre de Mirabent significa la formulació, en termes especulatiu, de la branca de la filosofia a la qual, a causa del nostre renaixement artístic, sens dubte teníem més dret, que és l'estètica. Era important que un país que ha produït, tenint en compte la demografia, una de les fornades d'artistes més considerables del segle XX, tingués una especulació estètica enlairada i digne d'aquesta crescuda.

És sobretot en aquest sentit que l'obra de Francesc Mirabent em sembla paradigmàtica, i encara més tenint en compte la data de la seva aparició; pocs mesos abans que, amb el d'altabaix de la Guerra Civil, el nostre Noucentisme no periclités.

Aquesta data també és responsable, en part, del silenci que acompanyà l'aparició de l'obra, silenci només trencat, que jo sàpiga, per un article del seu mestre Jaume Serra Húnter a les pàgines de *Mirador*. Però l'oblit és tan descomunal que, en el catàleg de les publicacions de l'Institut d'Estudis Catalans del 1992, ni el nom ni l'obra de Mirabent no hi figuren.

Omissió de Lull

Poc després d'haver publicat aquell tractat d'estètica, un dia vaig preguntar a Francesc Mirabent, a casa seva, què preparava, i em digué que un llibre que s'intitulava *Genealogia del seny*. En esmentar-li el nom de Lull, em digué tot seguit que no, que Lull no hi entrava, que no en formava part. Recordo que això, el fet que l'home que jo admirava més de la nostra literatura i del nostre pensament no hi tingués cabuda, va ser un dels primers símptomes que em feren malfiar de l'escola del seny i em dugueren, instintivament, al bàndol oposat.

Després de la Guerra Civil -Mirabent marxà a l'estranger durant la contesa i em sembla que passà al camp franquista- ell fou una de les primeres persones a qui vaig anar a veure pensant en la reconstrucció del país. En preguntar-li com tenia la *Genealogia del seny*, amb un somriure irònic, molt peculiar en ell, em digué: "està ben per terra. La constatació era d'un realisme esfereïdor, sense cap nostàlgia. I em sembla, en efecte, que el treball no prosperà i que si alguna cosa tenia feta en aquest sentit ell mateix la desestimà i l'arraconà. Era una posició que encara avui no comprenc.

Mirabent, que havia estat professor auxiliar de Serra Húnter a la Universitat Autònoma, tornà a ensenyar a les nostres aules, en castellà, és clar, a partir del 1942 o 1943. No puc silenciar que un dia, acabada la classe, i advertint prèviament que el que anava a dir era marginal al curs que impartia i que, per tant, els qui volguessin anar-se'n podien fer-ho, va pronunciar una breu al·locució elogiosa, en català, sobre el seu professor Serra Húnter, que acabava de morir a l'exili. Em sembla que la seva posició, en aquest punt, també era representativa dels qui volien enterrar el país amb les corresponents pompes fúnebres, dignament, com si això fos tot el que els era permès de fer.

El seu comportament personal estava d'acord amb aquest esquema ideològic. Quan el 1941, va organitzar, a casa meua, d'amagatotis dels meus pares, la segona sessió de la que jo considerava represa dels Amics de la Poesia, durant el mes d'abril, que consistí en una lectura de fragments de la traducció de *La Divina Comèdia* per part de Josep Maria de Segarra -lectura a la qual assistien el director de l'Institut Italià, Sergio Zanotti, Ramon Aramon, López-Picó, Josep Maria Boix i Selva, Antoni Vilanova, Miquel Tarradell i Josep Romeu i Joan Triadú, entre altres-, vaig cometre l'error d'invitar el Doctor Mirabent, creient que la seva catalanitat pesaria molt més que les consideracions personals. Em vaig equivocar.

Prohibició paterna

L'endemà mateix el meu pare em prohibia reincidir en aquella línia. Per a Francesc Mirabent, el sentiment de l'amistat i la noció de lleialtat que aquest li exigia pesaven més que la seva catalanitat. De fet, ell volia prevenir el meu pare sobre el risc que la meua iniciativa comportava. Aquesta conducta també em sembla paradigmàtica. Era una Catalunya excessivament somniada la que s'esfondrava amb la Guerra Civil, la Catalunya ben educada i assenyada.

Així i tot, em sembla molt injust el silenci actual entorn de Francesc Mirabent. Encara que jo discrepi de la seva estètica i de la seva concepció del món, he de reconèixer (i

aquesta és una de les facetes que hauria de ser estudiada de prop) que el tractat *De la bellesa* és un dels esforços més considerables i més reeixits que s'han fet al nostre país per fer apte el català normatiu a llengua filosòfica.

Josep Palau i Fabre

Avui, 18 de maig del 1995